

Utbildningsutskottets yttrande 2024/25:UbU4y

Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen

Till justitieutskottet

Justitieutskottet har gett utbildningsutskottet tillfälle att senast den 30 januari 2025 yttra sig över regeringens proposition Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen (prop. 2024/25:65) och de följdmotioner som väckts med anledning av propositionen i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet bereder ärenden om skolväsendet, vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet, högre utbildning, forskning och rymdfrågor samt studiestöd.

Utbildningsutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen och begränsar sitt yttrande till de delar som rör utskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet föreslår att justitieutskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionsyrkandena.

I yttrandet finns fyra avvikande meningar (S, V, C, MP).

Utskottets överväganden

Propositionen

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen anför att brottsutvecklingen i Sverige är exceptionell och läget är allvarligt. För att trycka tillbaka brottsligheten krävs att myndigheter och andra aktörer kan lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Dagens sekretessreglering är dock utformad på ett sätt som hindrar ett sådant uppgiftslämnande. Regeringen föreslår därför att det ska införas en ny lag som ger ett antal statliga myndigheter, bl.a. Centrala studiestödsnämnden och Statens skolinspektion (Skolinspektionen), samt kommuner, regioner och skolor en skyldighet att både på begäran och på eget initiativ lämna uppgifter till Polismyndigheten och övriga brottsbekämpande myndigheter. Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2025.

Den nya lagen ska innehålla en uppgiftsskyldighet för statliga myndigheter

Regeringen föreslår i propositionen att det i den nya lagen ska införas en skyldighet för statliga myndigheter att både på begäran och på eget initiativ lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna Ekobrottsmyndigheten, Kustbevakningen, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten.

En statlig myndighet som omfattas av uppgiftsskyldigheten ska lämna ut en uppgift som behövs i den brottsbekämpande verksamheten.

Regeringen föreslår att de statliga myndigheter som ska omfattas av skyldigheten att lämna uppgifter till brottsbekämpande myndigheter enligt den nya lagen bl.a. ska vara Centrala studiestödsnämnden och Skolinspektionen.

Regeringen framhåller att en orsak till att utlämnande inte sker, även om förutsättningar för det skulle finnas, är att den utlämnande myndigheten inte vet vilken information de brottsbekämpande myndigheterna behöver. I de fall det är tydligt att ett brott har begåtts brukar information enligt utredningens kartläggning i de allra flesta fall lämnas över till den myndighet som ska ingripa mot brottet. Undantag finns dock, särskilt i verksamheter som förfogar över uppgifter som skyddas av stark sekretess. I dessa situationer krävs det ofta att brottet är av allvarligare slag för att uppgifter om det ska kunna lämnas ut. Därutöver finns det många situationer som uppfattas som mer svårbedömda, vilket i sig kan innebära att information inte lämnas ut. Det kan handla om att en viss person förekommer i ovanligt många olika sammanhang, om att det görs registreringar eller ansökningar som framstår som ologiska eller om andra avvikande beteenden. Det som kännetecknar den kategorin av

svårbedömda situationer är att det inte finns någon konkret misstanke om brott. Det finns naturligtvis också en mängd situationer där det handlar om indikationer på vissa brottsupplägg, utan att det för den sakens skull kan sägas handla om en konkret brottsmisstanke.

De brottsbekämpande myndigheterna har påpekat för utredningen att det är bl.a. ovannämnda slags information som behövs. Den typen av information kan vara av avgörande betydelse för att upptäcka brottslig verksamhet och tidigt identifiera nya brottsupplägg. Samtidigt är den informationen svår-tillgänglig för de brottsbekämpande myndigheterna, dels eftersom sakkunskapen och överblicken ofta finns hos den utlämnande myndigheten, dels eftersom de brottsbekämpande myndigheterna inte vet vilken information de ska begära ut. Det finns från de brottsbekämpande myndigheternas sida alltså ett stort behov av ett ökat utlämnande av uppgifter på informations-innehavarens eget initiativ.

Den föreslagna skyldigheten att lämna uppgifter på eget initiativ är enligt regeringens mening nödvändig för att åstadkomma en ordning där uppgifter som är av betydelse för brottsbekämpningen också kommer de brottsbekämpande myndigheterna till del. En skyldighet att lämna uppgifter bara på begäran är inte tillräcklig, bl.a. eftersom de brottsbekämpande myndigheterna inte alltid vet vilka relevanta uppgifter de andra myndigheterna förfogar över. Regeringen anser därmed, till skillnad från Lagrådet, att det även bör införas en skyldighet för vissa statliga myndigheter att lämna ut uppgifter utan föregående begäran. Uppgiftsskyldigheten är av central betydelse för att relevanta uppgifter ska nå brottsbekämpningen, och regeringen menar att regleringen inte behöver leda till tillämpningsproblem, till att för många uppgifter lämnas ut eller till att förtroendet för sekretesskyddet hos myndigheterna skadas.

En uppgiftsskyldighet för skolan

Den nya lagen ska innehålla en uppgiftsskyldighet för skolan

Regeringen föreslår att det i den nya lagen ska införas en skyldighet för skolan att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. En upplysning om att det i den nya lagen finns bestämmelser om skyldigheter att i vissa fall lämna uppgifter till brottsbekämpande myndigheter ska föras in i skollagen (2010:800).

Av propositionen framgår att det behövs lagändringar för att åstadkomma det uppgiftslämnande som krävs. Många uppgifter som finns inom skolan, och som de brottsbekämpande myndigheterna efterfrågar, omfattas inte av sekretess eller tystnadsplikt och kan därför lämnas till brottsbekämpningen om de begärs ut. Skolor med offentlig huvudman är skyldiga att på begäran lämna ut sådana uppgifter med stöd av 6 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, om det inte hindrar arbetets behöriga gång. Det finns dock inte någon motsvarande skyldighet för skolor med enskild

huvudman att på begäran lämna ut uppgifter som inte omfattas av tystnadsplikt.

Syftet med förslaget är bl.a. att skapa bättre förutsättningar för skolan att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. Detta bör i förlängningen bidra till en bättre arbetsmiljö genom att det kan skapa ökad trygghet och säkerhet i skolan. Det bör även beaktas att skolor redan med stöd av dagens reglering kan lämna ut vissa uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. Ett tydligare regelverk för uppgiftslämnandet bör kunna skapa ökad förståelse bland elever och föräldrar för att utlämnande också sker. Det bör därför genomföras författningsändringar som möjliggör ett utökat uppgiftslämnande från skolan till de brottsbekämpande myndigheterna.

En uppgiftsskyldighet skulle enligt regeringens mening skapa en tydlig rättslig grund för att lämna ut uppgifter från både offentlig och enskilt bedriven verksamhet. Samtidigt tar den sikte på såväl offentliga uppgifter som uppgifter som skyddas av sekretess eller tystnadsplikt. En uppgiftsskyldighet skulle på ett tydligt sätt bryta den tystnadsplikt som gäller i skolor med enskilda huvudmän, och även, med stöd av 10 kap. 28 § OSL, bryta sådan sekretess som gäller i skolverksamhet som bedrivs av offentliga huvudmän. Det finns även andra fördelar med en uppgiftsskyldighet i förhållande till skolor. En uppgiftsskyldighet kan enligt regeringen leda till minskad osäkerhet vid tillämpningen. Detta bör i förlängningen medföra att reglerna tillämpas fullt ut och att en ökad informationsdelning faktiskt kommer till stånd. Den effekten bör få genomslag när det gäller både uppgifter som skyddas av sekretess eller tystnadsplikt och offentliga uppgifter.

Undantag kopplat till skolan

I propositionen föreslås även att sådana uppgifter som omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten för skolan undantas från den uppgiftsskyldighet som ska gälla för kommuner och regioner (avsnitt 5.4.1 i propositionen). I undantagsfall kan det förekomma att uppgifter som förvaras hos skolan och omfattas av skolans uppgiftsskyldighet även förvaras hos den offentliga huvudmannen. I dessa situationer, som i de flesta fall kommer att röra uppgifter som kommer från den elevnära verksamheten, bör bestämmelsen om uppgiftsskyldighet för skolan ha företräde eftersom den medger större hänsyn till skyddet för enskildas personliga integritet och till skolans verksamhet. Uppgifter som förvaras av kommunala och regionala skolhuvudmän men som avser sådan verksamhet som rektorn för en skol- eller förskoleenhet ansvarar för och som omfattas av den särskilda uppgiftsskyldigheten för skolan bör därmed enligt regeringens mening inte omfattas av uppgiftsskyldigheten för kommuner och regioner. Detta bör uttryckligen anges i den nya lagen.

Annan information om skolor som förvaras hos offentliga skolhuvudmän bör däremot kunna lämnas ut med stöd av uppgiftsskyldigheten för kommuner

och regioner. Det kan t.ex. handla om uppgifter som rör enskilda skolhuvudmän och som förvaras i kommunernas tillstånds- och tillsynsverksamhet.

Uppgiftsskyldigheten ska fullgöras av rektorn

Regeringen föreslår att uppgiftsskyldigheten ska fullgöras av rektorn eller, beträffande öppen fritidsverksamhet och fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet, den personal som huvudmannen utser.

Regeringen framhåller att merparten av de uppgifter som brottsbekämpningen behöver, och som en uppgiftsskyldighet bör ta sikte på, är uppgifter som finns i den elevnära verksamheten och inte i skolans ledning. Behovet av information kan därtill uppstå i akuta situationer där det finns en oro för att någon ska begå brott eller riskerar att utsättas för brott eller i direkt anslutning till att ett brott ägt rum. Regeringen anser att det inte är ändamålsenligt att peka ut skolhuvudmannen som uppgiftsskyldig för skolan. En sådan ordning skulle nämligen innebära en oönskad tidsutdräkt och påverka brottsbekämpningens möjlighet att snabbt ingripa. Huvudmannen har inte heller samma förutsättningar att avgöra vilka uppgifter som finns och som kan lämnas ut.

Regeringen bedömer att det är lämpligast att uppgiftsskyldigheten träffar rektorn vid en skol- eller förskoleenhet. Även om rektorer har en utsatt position måste det enligt regeringens mening vägas mot brottsbekämpningens behov av de uppgifter som finns inom skolan. Att rektorn pekas ut som ansvarig bör bidra till ett mer enhetligt uppgiftslämnande eftersom det som regel är samma person vid skolan som prövar om en uppgift ska lämnas till brottsbekämpningen. Att det är rektorn som ansvarar för att lämna ut uppgifter är också i linje med rektorers ansvar enligt 2 kap. 10 § skollagen där det bl.a. framgår att en rektor, utöver ansvaret för enhetens inre organisation och dess resurser, även i övrigt fattar de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i skollagen eller andra författningar. Det är rektorn som har det övergripande ansvaret för verksamheten och rektorn har även enligt läroplanerna för de obligatoriska skolformerna samt fritidshemmet, gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Även om det är rektorn – och inte myndigheten – som åläggs uppgiftsskyldigheten bryts sekretess med stöd av 10 kap. 28 § OSL. Uppgiftsskyldigheten bryter även sådan tystnadsplikt som gäller i skolor med enskild huvudman. Eftersom det vid öppen fritidsverksamhet och fritidshem som inte är integrerade med en skol- eller förskoleenhet inte finns någon rektor bör uppgiftsskyldigheten i dessa verksamheter i stället fullgöras av den som huvudmannen utser.

Utlämnande på begäran

Regeringen föreslår att skolan på begäran av en brottsbekämpande myndighet ska lämna uppgifter som finns i verksamheten om de behövs i den brottsbekämpande verksamheten. En uppgift ska inte lämnas om det finns en bestämmelse om sekretess eller tystnadsplikt som är tillämplig på uppgiften och övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda har företräde framför brottsbekämpningens intresse av uppgiften.

När det gäller frågan om vilka uppgifter som kan komma att lämnas ut bör det, för att en brottsbekämpande myndighet ska kunna begära ut en uppgift från skolväsendet, på motsvarande sätt som för bl.a. statliga myndigheter och kommuner och regioner, krävas att uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten.

Skolans uppgiftsskyldighet bör omfatta uppgifter som finns i den verksamhet som rektorn eller den berörda huvudmannen ansvarar för. Den föreslagna uppgiftsskyldigheten bör inte begränsas på så sätt att den endast avser händelser i skolmiljön. En rektor kan också få kännedom om händelser som har inträffat utanför skolan. Avgörande bör vara att uppgiften finns i den verksamhet som rektorn eller huvudmannen ansvarar för och att den kommit till den uppgiftsskyldiges kännedom i den egenskapen.

Utlämnande utan föregående begäran

Regeringen föreslår att skolan utan föregående begäran ska lämna en uppgift som finns i verksamheten till Polismyndigheten, om rektorn bedömer att uppgiften behövs i den myndighetens brottsbekämpande verksamhet. En uppgift ska inte lämnas om övervägande skäl talar mot ett utlämnande.

Regeringen framhåller att Polismyndigheten har påpekat att det finns ett behov av att i större utsträckning få uppgifter från skolan som lämnas utan föregående begäran. Behovet av uppgifter avser både offentliga uppgifter och uppgifter som skyddas av sekretess eller tystnadsplikt.

En alltför långtgående uppgiftsskyldighet till brottsbekämpningen kan enligt regeringen medföra att elever inte känner förtroende för vuxna i skolan och till följd av detta inte vågar anförtra sig till vuxna. En alltför offensiv förskjutning i uppgiftslämnandet från skolan till brottsbekämpningen riskerar då att bli kontraproduktiv. Mot risken för att tilliten mellan elever och personal i olika funktioner inom skolan äventyras måste enligt regeringens mening ställas brottsbekämpningens behov av uppgifter och den omständigheten att skolan är en aktör som kan ha mycket relevant information.

Det måste också enligt regeringen beaktas att skolan är en plats där många brott begås och en vanlig plats att bli utsatt för brott på (jfr Brottsförebyggande rådets rapport 2024:10 Skolundersökningen om brott 2023 – Om utsatthet för och delaktighet i brott). En trygg och säker skolmiljö för det större antalet elever bör vara eftersträvänsvärt för såväl skolan som brottsbekämpningen. Detta bör gälla även om det innebär ett ökat intrång i några elevers personliga

integritet. Om skolan lämnar uppgifter i större utsträckning till brottsbekämpningen kan det bidra både till att skolmiljön blir lugnare och tryggare och till att brottsligheten i stort minskar. Det kan också bidra till att de elever som har blivit utsatta för brott kan få ökat stöd och upprättelse och i förlängningen öka förtroendet mellan den elev som har utsatts för brott och den inblandade personalen.

Regeringen anser mot denna bakgrund att det finns starka skäl för att även för skolan införa en uppgiftsskyldighet som innebär att uppgifter lämnas ut till brottsbekämpande myndigheter också utan en föregående begäran. En sådan skyldighet bör bidra till att de skolor som i dag inte lämnar ut så mycket information gör det i större utsträckning, vilket i sin tur bidrar till enhetlighet. Uppgiftslämnande bör endast ske till Polismyndigheten.

Rektorer har i många avseenden en utmanande arbetssituation och det är viktigt att de även i fortsättningen har förutsättningar att utföra sitt uppdrag på ett bra sätt. Eftersom det enligt propositionen är Polismyndigheten som ska ha huvudansvaret för ett effektivt samarbete med skolhuvudmännen om vilka uppgifter som ska lämnas ut är det viktigt att Polismyndigheten utformar vägledningar och rutiner för uppgiftslämnande i samarbete med skolhuvudmännen och med Skolverket så att skyldigheten inte medför att rektorer får en betungande administrativ börda och så att det blir tydligt vilken typ av uppgifter som kan lämnas. Utlämnande som sker på eget initiativ ska enligt regeringen inte ta tid från skolans grunduppdrag. Rektorn är alltså inte skyldig att särskilt leta efter uppgifter som kan lämnas ut på eget initiativ. Avsikten med förslagen är att skyldigheten att lämna uppgifter på eget initiativ ska förenkla och effektivisera uppgiftslämnande.

Det bör vara rektorn som slutligen bedömer om en uppgift behövs i Polismyndighetens brottsbekämpande verksamhet och därför ska lämnas ut på eget initiativ. Detta bör av tydlighetsskäl komma till uttryck i lagtexten.

Regeringen gör bedömningen att förutsättningen för statliga myndigheters skyldighet att lämna uppgifter på eget initiativ bör motsvara den som ska gälla för skyldigheten att lämna uppgifter på begäran, nämligen att uppgiften ska behövas hos den brottsbekämpande myndigheten. Detta bör även gälla skolans uppgiftsskyldighet.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3284 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 1 anser motionärerna att 7 § andra stycket i förslaget till lag om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna bör formuleras som en möjlighet, i stället för en skyldighet, för rektorer att på eget initiativ lämna uppgifter till Polismyndigheten. Enligt motionärerna kan det uppstå svårigheter när uppgifter ska lämnas ut på eget initiativ. Formuleringen är vid och det finns risker för att bl.a. skolor lämnar för lite uppgifter eller för mycket uppgifter. För den rektor som ska överväga utlämnande av många olika typer

av uppgifter, om både elever, vårdnadshavare, anhöriga och andra, kommer utmaningen i sorteringen att bli stor och resurskrävande.

I kommittémotion 2024/25:3291 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) föreslår motionärerna att riksdagen ska avslå proposition 2024/25:65. När det gäller förslaget om att det ska införas en skyldighet för skolan att utan föregående begäran lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna anför motionärerna att skolpersonal enligt förslaget ska utföra uppgifter som ligger så långt ifrån skolans huvudsakliga uppdrag att det är både orimligt och kontra-produktivt. I stället bör regeringen enligt motionärerna satsa mer resurser på både skolan och socialtjänsten så att verksamheterna får bättre möjligheter att arbeta brottsförebyggande genom att använda de verktyg som redan finns.

I kommittémotion 2024/25:3295 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) föreslår motionärerna att bestämmelserna i den nya lagen formuleras som en möjlighet, i stället för en skyldighet, för bl.a. rektorer inom skolväsendet att på eget initiativ lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. Med förslaget kommer enligt motionärerna en risk att vissa barn och ungdomar undviker att komma till skolan, eller att de inte längre vågar tala öppet med skolpersonal. Vidare anser motionärerna att statliga myndigheter har en annan förmåga och andra resurser att hantera den föreslagna lagstiftningen på ett sätt som en stor mängd skolhuvudmän inte har.

I kommittémotion 2024/25:3293 av Rasmus Ling m.fl. (MP) yrkande 1 anser motionärerna att det bör vara en frivillig möjlighet snarare än en skyldighet för bl.a. myndigheter att på eget initiativ lämna uppgifter till brottsbekämpande myndigheter. Motionärerna anser att utlämnande av en uppgift enligt förslaget kan försvåra uppgiftslämnarens bedömning och innebära att brottsbekämpningen får ta emot en stor mängd information som saknar betydelse, vilket kan leda till ökad arbetsbelastning för både skolan och brottsbekämpningen. Det kan dessutom skada tilliten till bl.a. skolan, vilket skulle försvåra möjligheter att fånga upp barn och ungdomar som är på väg in i kriminalitet.

I yrkande 2 anför motionärerna att skolan bör undantas från uppgiftsskyldigheten på samma sätt som socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Att skolan ska lämna uppgifter till brottsbekämpande myndigheter utan föregående begäran riskerar enligt motionärerna att allvarligt skada skolans huvuduppdrag att utbilda elever.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla det exceptionella och allvarliga läget när det gäller brottsutvecklingen i Sverige. Utskottet är mot denna bakgrund positivt till regeringens förslag att införa en reglering som innebär att myndigheter och andra aktörer ska kunna lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna på ett effektivt och ändamålsenligt sätt för att trycka tillbaka brottsligheten.

Utskottet stöder således förslaget att det i den nya lagen ska införas en skyldighet för statliga myndigheter, bl.a. Centrala studiestödsnämnden och Skolinspektionen, att både på begäran och på eget initiativ lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna Ekobrottsmyndigheten, Kustbevakningen, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten.

Utskottet vill när det gäller yrkandet om att det bör vara en frivillig möjlighet för myndigheter att på eget initiativ lämna uppgifter till brottsbekämpande myndigheter särskilt framhålla att det finns ett stort behov av sådant utlämnande av uppgifter hos de brottsbekämpande myndigheterna. Informationen är svårtillgänglig för de brottsbekämpande myndigheterna eftersom de inte vet vilken information de ska begära ut. Utskottet instämmer därför med regeringen om att den föreslagna skyldigheten är nödvändig för att åstadkomma en ordning där uppgifter som är av betydelse för brottsbekämpningen också kommer de brottsbekämpande myndigheterna till del.

När det gäller yrkandena om att det bör vara en möjlighet för rektorer att på eget initiativ lämna uppgifter till Polismyndigheten samt att skolan bör undantas från uppgiftsskyldigheten vill utskottet framhålla följande. Avsikten med förslaget är att rektorers skyldighet att lämna uppgifter på eget initiativ ska förenkla och effektivisera uppgiftslämnandet. En sådan skyldighet bör bidra till att de skolor som i dag inte lämnar ut så mycket information gör det i större utsträckning, vilket i sin tur bidrar till enhetlighet. Annan information om skolor som förvaras hos offentliga skolhuvudmän bör av samma skäl kunna lämnas ut med stöd av uppgiftsskyldigheten för kommuner och regioner.

Om skolan kunde lämna ut uppgifter i större utsträckning till brottsbekämpningen skulle det kunna bidra både till att skolmiljön blir lugnare och tryggare och till att brottsligheten i stort minskar. Det skulle också kunna bidra till att de elever som har blivit utsatta för brott kan få ökat stöd och upprättelse och i förlängningen öka förtroendet mellan den elev som har utsatts för brott och den inblandade personalen.

Sammantaget anser utskottet att justitieutskottet bör tillstyrka propositionen i berörda delar och avstyrka samtliga ovannämnda motionsyrkanden.

Stockholm den 30 januari 2025

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Åsa Westlund (S), Patrick Reslow (SD), Josefin Malmqvist (M), Robert Stenkvis (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Noria Manouchi (M), Mats Wiking (S), Jörgen Grubb (SD), Aylin Nouri (S), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Daniel Riazat (V), Mathias Bengtsson (KD), Niels Paarup-Petersen (C), Anders Alftberg (SD), Camilla Hansén (MP) och Rose-Marie Carlsson (S).

Avvikande meningar

1. Avslag på propositionen (V)

Daniel Riazat (V) anför:

Regeringen framhåller i propositionen att det finns en risk för att förslaget kan innebära ett försämrat skydd för den personliga integriteten. Vidare menar regeringen att det inte kan uteslutas att det finns en risk för att förtroendet för de myndigheter som blir skyldiga att lämna ut uppgifter minskar och detta skulle kunna medföra andra konsekvenser, t.ex. en minskad benägenhet att vända sig till dessa myndigheter (prop. 2024/25:65 s. 70). Det är oroväckande att regeringen, trots denna vetskap, lägger fram förslaget till riksdagen. Jag vill vidare särskilt framföra följande när det gäller förslagen i propositionen.

När det gäller förslagen som rör skolans uppgiftsskyldighet är det en sak att skolan anmäler konkreta brott som begåtts till polisen. Att oron för ett enskilt barn resulterar i en orosanmälan till socialtjänsten bör vara en självklarhet. Vidare är det både bra och önskvärt att den lokala polisen har ett samarbete med skolorna i området för att t.ex. hämta in upplysningar på en mer generell nivå och bygga förtroende hos barn och ungdomar genom t.ex. skolbesök. Men att skolpersonal – dvs. rektorn, eller för öppen fritidsverksamhet och fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet, den personal som huvudmannen utser – enligt regeringens förslag ska utföra uppgifter som ligger så långt ifrån skolans huvudsakliga uppdrag är både orimligt och kontraproduktivt. I stället för att lägga dessa uppgifter på skolan bör regeringen satsa mer resurser på både skolan och socialtjänsten så att verksamheterna får bättre möjligheter att arbeta brottsförebyggande genom att använda de verktyg som redan finns.

Regeringens förslag om en skyldighet för vissa statliga myndigheter, bl.a. Centrala studiestödsnämnden och Skolinspektionen samt rektorer inom skolväsendet att på eget initiativ lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna har avstyrkts av Lagrådet som har uppfattningen att skyldigheten kommer att bli mycket svårtillämpad och i en del fall rentav omöjlig att tillämpa. Därmed finns det en risk för att uppgifter lämnas ut i en inte avsedd omfattning. Skyldigheten riskerar dessutom att leda till att de myndigheter som har brottsbekämpande uppgifter belastas med uppgifter som de inte begärt eller behöver. De nu angivna problemen framstår, enligt Lagrådet, som särskilt allvarliga mot bakgrund av den omfattning som uppgiftslämnandet är avsett att få. Polismyndigheten riskerar således att helt översvämmas av mängder av uppgifter av mer eller mindre väsentlig karaktär. Det är enligt min mening inte ett effektivt sätt att arbeta brottsförebyggande. Det är anmärkningsvärt att regeringen, trots Lagrådets avrådan, går vidare med förslaget i denna del.

Därmed anser jag att justitieutskottet med bifall till motion 2024/25:3291 (V) bör avstyra propositionen.

2. Rektorers skyldighet att på eget initiativ lämna uppgifter (S, C, MP)

Åsa Westlund (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Aylin Nouri (S), Niels Paarup-Petersen (C), Camilla Hansén (MP) och Rose-Marie Carlsson (S) anför:

Vi instämmer med Lagrådet om att regeringens förslag bör avslås när det gäller 7 § andra stycket i den föreslagna nya lagen som innebär att skolan utan föregående begäran ska lämna en uppgift som finns i verksamheten till Polismyndigheten, om rektorn bedömer att uppgiften behövs i den myndighetens brottsbekämpande verksamhet. I en situation när uppgifter ska lämnas över på eget initiativ kan det uppstå svårigheter. Formuleringen av den föreslagna lagtexten är vid och det finns en risk för att skolor kommer att lämna antingen för lite eller för mycket uppgifter.

Den tidigare rättsliga osäkerheten om möjligheten att överlämna uppgifter riskerar enligt vår mening att ersättas av en ny osäkerhet om huruvida rektorn har överlämnat tillräckligt med uppgifter. Även om propositionen ger viss ledning om hur bedömningen ska göras anser vi att resultatet kan bli otillfredsställande. För den rektor som ska överväga att lämna ut många olika typer av uppgifter som rör både elever, vårdnadshavare, anhöriga, och andra, kommer det att bli en stor och resurskrävande utmaning att sortera uppgifterna.

Vi anser mot denna bakgrund att den skyldighet som regeringen föreslår när det gäller rektorerna bör ersättas av en möjlighet. Regeringens förslag i 7 § andra stycket lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna bör därför formuleras som en möjlighet för rektorer att på eget initiativ lämna uppgifter till Polismyndigheten.

Därmed anser vi att justitieutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3284 (S) yrkande 1.

3. Kommunala huvudmäns skyldighet att på eget initiativ lämna uppgifter (C)

Niels Paarup-Petersen (C) anför:

Det är välkommet att de brottsbekämpande myndigheterna får möjlighet att begära in uppgifter från andra myndigheter. Det är helt nödvändigt för att de brottsbekämpande myndigheterna ska kunna fullgöra sina uppgifter på ett effektivt sätt. Det kan dock vara problematiskt att kommuner samt rektorer inom skolväsendet ska vara skyldiga att ex officio, dvs. utan en föregående begäran, ska lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna om de bedömer att uppgiften behövs hos den brottsbekämpande myndigheten. Det är kvalificerade bedömningar som läggs på verksamheter som ofta inte har vare sig kunskap om eller erfarenhet av detta.

Statliga myndigheter har en annan förmåga och andra resurser att hantera den föreslagna lagstiftningen på ett sätt som landets 290 kommuner och en stor mängd skolhuvudmän inte har. Det finns information om skolor som förvaras

hos offentliga skolhuvudmän som enligt regeringens förslag bör kunna lämnas ut med stöd av uppgiftsskyldigheten för kommuner, exempelvis uppgifter som rör enskilda skolhuvudmän och som förvaras i kommunernas tillstånds- och tillsynsverksamhet. Mot bakgrund av ovanstående bör bestämmelserna i den nya lagen formuleras som en möjlighet, i stället för en skyldighet, för skolhuvudmännen att på eget initiativ lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna.

När det gäller förslaget om rektorers skyldigheter framför vi vårt ställningstagande i den gemensamma avvikande meningen ovan (S, C, MP).

Justitieutskottet bör således tillstyrka motion 2024/25:3295 (C).

4. Myndigheters skyldighet att på eget initiativ lämna uppgifter (MP)

Camilla Hansén (MP) anför:

Det är viktigt att myndigheter kan dela uppgifter med varandra på ett effektivt sätt, för att kunna fullgöra sina uppdrag. Det framstår däremot inte som ändamålsenligt eller effektivt att myndigheter föreslås lämna uppgifter till brottsbekämpande myndigheter på eget initiativ.

Eftersom offentliga tjänstemän redan i dag upplever problem med att tillämpa det gällande regelverket framstår det som olämpligt att också ge myndigheter, bl.a. Centrala studiestödsnämnden och Skolinspektionen, skyldighet att enligt regeringens förslag lämna uppgifter till brottsbekämpningen på eget initiativ. Det är uppenbart att offentliga verksamheter, som redan är hårt pressade, inte behöver fler arbetsuppgifter. Det bör framhållas att Lagrådet avstyrker detta förslag. Lagrådet ser flera betydande risker med förslaget, men framförallt anser de att uppgiftsskyldigheten riskerar att leda till onödiga integritetsintrång och därmed inte heller kan sägas vara proportionerlig i enlighet med regeringsformen. Att lämna uppgifter på eget initiativ bör mot denna bakgrund inte vara en skyldighet, utan förslaget bör snarare formuleras som en frivillig möjlighet för myndigheter att på eget initiativ lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. Det innebär att de berörda aktörerna får större utrymme att själva bedöma vilka uppgifter som eventuellt kan vara av intresse för brottsbekämpningen.

När det gäller förslaget om rektorers skyldigheter framför vi vårt ställningstagande i den gemensamma avvikande meningen ovan (S, C, MP).

Justitieutskottet bör således tillstyrka motion 2024/25:3293 (MP) yrkande 1.